

AINEVALDKOND “EESTI KEEL JA KIRJANDUS”

Eesti keele ja kirjanduse õpetamisel ja õppimisel lähtutakse keelekasutuse eesmärkidest ja soovist ennast mõistetavaks teha ning teisi mõista. Kohila Mõisakooli õppekava loob soodsad õppetingimused eri võimete ja vajadustega õpilastele, nii et erinevad eeldused saaksid realiseeruda nende arengus võimeteks ning arenguraskused oleksid ületatavad isiksuse terviklikkuse realiseerumisel.

Keele- ja kirjanduspädevus

Põhikooli lõpetaja:

- väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana;
- on omandanud põhiteadmised keelest ning õigekirjaoskuse;
- on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust;
- on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena;
- tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi;
- suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- väärtustab ausust ja õiglust ning inimväarikat ja vastutustundelist käitumist;
- oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti:

I kooliaste

eesti keel – 19 nädalatundi

II kooliaste

eesti keel – 11 nädalatundi

kirjandus – 4 nädalatundi

III kooliaste

eesti keel – 7 nädalatundi

kirjandus – 6 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldusi. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut. 1.–4. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka kirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitlus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuulnud ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut. Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilisemotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse. Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist. Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad

õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Keelt ja kirjandust õppides kasutatakse digivahendeid internetis eri liiki tekstide ning audiovisuaalse meedia otsimiseks, sh märksõnadega. Õpitakse tekste digitaalselt looma ja vormistama, järgides autoriõigusi viitamise ning teksti digitaalsel kujul säilitamise korral. Isikuandmeid sisaldavaid tekste koostades ning digikeskkonnas suheldes pööratakse tähelepanu interneti turvalisusele ja igapäevaelu väärtuspõhimõtete arvestamisele. Digipädevuse kujunemist toetab arvutikasutamist ja arvutiõigekirjaoskust eeldavate ülesannete õppesse põimimine.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeeled. Emakeeletundides omandatud keelemõisted ja võõrsõnade õppimine soodustab ja toetab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusained. Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimedid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalsaineid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga.

Läbivad teemad

Valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on erineval määral silmas peetud kõiki õppekava läbivaid teemasid olenevalt kooliastmest, õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga. Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus”

ning „Kultuuriline identiteet” on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsis, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja kutsumus” eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloom. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbivate teemade „Keskond ja jätkusuutlik areng” ning „Tervis ja ohutus” käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Läbiva teema „Teabekeskond” käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Hindamine

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist ja kirjalikku suhtlust;
- tekstide vastuvõttu;
- tekstiloomet;
- tekstide õigekeelsust.

Füüsiline õpikeskkond

Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatöökaks ning ümarlauavestlusteks.

Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni.

Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.

Tunde peetakse vajaduse korral raamatukogus ning väljaspool kooli.

EESTI KEEL

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane

- väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- suhtub tolerantselt eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Õppeaine kirjeldus

Keel kui kultuuri kandja ja mõtlemise põhivahend on oluline inimese tunnetuslikus arengus ning tema maailmapildi kujunemises. Keel kui ühiskonna toimimise põhivahendeid on tähtis inimese sotsialiseerumisel, tema kujunemisel ühiskonna tegusaks liikmeks. Sotsiaalne kirjaoskus tähendab kriitilist ja teadlikku toimimist keele toel nii isiklikus ja avalikus sfääris kui ka õppimises ja töös.

Keel toimib tekstide kujul igas valdkonnas ning selle olukorratüüpides erinevalt; igapäevale neist on omased kindlat liiki tekstid oma eri- ja üldsõnavara ning kirjakeele või argigrammatikaga. Seepärast on inimesele ühtviisi vajalikud teadmised ja oskused, mis hõlmavad keelt, selle variante ja tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega. Eesti keelel kui emakeelel ja hariduskeelel on õppekavas eriline koht: eesti keele oskus on nii õppekava omandamise alus kui ka eesmärk.

1.–4. klassis on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärke. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, kuid jäävad tugevasti lõimituks, arendades eri liiki tekstide kaudu üht- ja sedasama – sihipärase lugemise ja kirjutamise oskust.

Õppeaine avar eesmärgiseade tingib õppe-eesmärkide taotlemise mitme õppevaldkonna kaudu: oluline on nii oskus üha moderniseeruvate kanalite kaudu suuliselt ja kirjalikult suhelda kui ka vahetu individuaalne tekstitöö, mis avaldub tekstide vastuvõtu ja loomisena. Eri valdkondi seob keel, mille korrektseks ja eesmärgipäraseks kasutuseks on nendega lõimitud õigekeelsuse ja keelehooldes valdkond. Kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel tema peamiste tekstiliikidega tuleb põhikoolis teadlikult omandada.

I kooliastmes on kolm õppevaldkonda: suuline keeletekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keeletekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist. Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel. Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ja suutlikkust end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada. II ja III kooliastmes on neli õppevaldkonda: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstilooime ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning interneti keskkonnas kahe- või mitmepoolselt toimida, tekste kokku võtta ja vahendada ning saavutada häid tulemusi rühma- ja paaristöös.

Teksti vastuvõtu õpetuse kaudu kujuneb teadlik suhe pikemate suuliste ja kirjalike tekstidega: kujundatakse oskust tekste valida ning leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustades kuulamise ja lugemise strateegiaid, võimet teksti järjest sügavamini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstilooime õpetusega kujundatakse mitmekülgselt ja eesmärgistatud eneseväljenduse oskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolde õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest. Valdkond annab aluse edenemisele teistes, eespool nimetatud õppevaldkondades, annab teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkusest ning kirjavara mitmekülgsusest. Õppevaldkondade lõimimise tulemusel areneb eakohaselt õpilase mõtlemisvõime, suhtlusoskus, enesetunnetus ja identiteet. Ta on võimeline eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema; kuulamis- ja lugemismaterjali oma eesmärkidel kriitikameelega valida ning analüüsima; tekstide toel teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Eesti keel kui õppeaine annab õpilasele võimaluse pidevalt ja mitmekülgselt suhelda, lugeda ja kirjutada, arendada oma loomevõimet ning tekitab huvi nüansirikka ja tõhusa suhtluse, mitut liiki ja laadi tekstide ning keele vastu.

Õpetegevust kavandades ja korraldades:

- peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmarke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimimist teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud
- õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutustasemega õppida;
- kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid
- õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- kasutatakse mitmekesisest õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, projektõpe.

EESTI KEEL I KOOLIASTE

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele; kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunust;
- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.

Suuline keelekasutus

3. klassi lõpetaja:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu;
- leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähdusega sõnu;
- esitab luuletust peast.

Lugemine

3. klassi lõpetaja:

- loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ning kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
- on lugenud läbi vähemalt 12 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine

3. klassi lõpetaja:

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi ning pikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

1. klass

Suuline keelekasutus

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.

Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.

Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paari ja väikeses rühmas. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeolude väljendamiseks.

Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Tuttava luuletuse, dialoogi esitamine loomuliku tooniga peast esitamine.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus jm. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava, kirjeldava, teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Üksikute tingmärkide lugemine, tähenduse tabamine (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms). Skeemide, kaartide, tabelite lugemine lasteraamatutes, lasteajakirjanduses ja kooli kirjalikes tekstides. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Jutu, muinasjutu, luuletuse, mõistatuse eristamine.

Tekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjaelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine, sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvlilt, õpikust. Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). Lünkumberjutustuse

kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi).

Õigekeelsus

Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishäälikupikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. *i* ja *j* ning *h* sõna alguses seoses tähtede õppimisega.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade lõpu õigekiri – *d* ja –*vad* (mitmus) ning –*b* (tegasõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).

1. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)

Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;

toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi;

kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause, jutu sisu;

teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;

väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;

jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust;

koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu;

esitab luuletust peast.

Lugemine

Tunneb häälik-tähelest vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;

mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;

vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;

mõtleb jutule alguse või lõpu;

on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).

Kirjutamine

Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; kirjutab tahvlilt ära; täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; koostab näidise järgi kutse; eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; teab, et lause lõpeb punktiga; teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; kirjutab õigesti oma nime.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

2. klass

Suuline keelekasutus

Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Õpetaja etteloeatud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine. Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.

Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Sõnatähtenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine täislausetena. Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

Lugemistehnika arendamine: oma lugemisvea parandamine, sobiva intonatsiooni kasutamine. Endamisi eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Tekstilülide eristamine: lisanduvalt jutustus, näidend, vanasõna. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.

Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajalikku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekeujud ja seoses nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjaberile; kuupäeva kirjutamine.

Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Lausete moodustamine ja seostamine. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslastega arutlemine.

Õigekeelsus

Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses; suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes; silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted; sõnade lõppu kirjutatakse –d (mida teed?), –te (mida teete?), –sse (kellesse? millesse?), –ga (kellega? millega?), –ta (kellela?)

milleta?). ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlause et, sest, aga, kuid puhul. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20-25 sõna lihtlausestena).

2. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline keelekasutus

Eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; kasutab kõnes terviklauseid; teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; esitab luuletust peast.

Lugemine

Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.

Kirjutamine

Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; kirjutab tahvlilt või õpikust ära; täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; märgib kirjas õigesti täishäälikuid; teab peast võõrtähtedega tähestikku; alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kellela? millela?); kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausestena).

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

3. klass

Suuline keelekasutus

Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslaste juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu reprodutseerimine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Kuuldu (nähtu) kommenteerimine; hinnangud tegelastele, sisule. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms).

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Selge häälduse jälgimine teksti esitamisel. Kõne eri nüansside esiletoomine dramatiseeringus, esinemistes. Sõnavara arendamine: lähedase tähendusega sõna, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, vastandsõna leidmine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostevõrgust loobumine jms. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Luuletuse, dialoogi mõtestatud esitamine.

Lugemine

Ladus ja automatiseerunud lugemine. Eri liiki tekstide (sõnamänguline tekst) lugemine; tarbetekstide (kava, retsept, ajalehetekst, teatmeteose tekst) lugemine ja nende järgi toimimine (juhend, eeskiri jms). Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Aime- ja õppekirjanduses olevate skeemide, kaartide, diagrammide, tabelite lugemine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloome

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.

Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

Sündmusest ja loomast kirjutamine.

Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

Kirja kirjutamine.

Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

3. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline keelekasutus

Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;

väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; vaatlleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu; leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu; esitab luuletust peast;

Lugemine

Loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; tunneb ära jutustuse,

luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja; on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kirjutamine ja õigekeelsus

Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade alguse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses; kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed; piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna); koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

EESTI KEEL

II KOOLIASTE

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- oskab luua õppetöökä ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

- valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

- tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloome

- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- tunneb kirjutamise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme;
- avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ning kirjavihemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;

- kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsis ja hinnates.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

4. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Hääliku pikkuste eristamine.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.

Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.

Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).

Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomim. Rollimäng.

Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.

Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelasete käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.

Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri

Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Tekstiloome

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.

Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.

Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri.

i ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi-* ja *ki-*liite õigekirjaga.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.

Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.

Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid. Antonüümid.

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

4. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;

annab lühidalt edasi kuuldu sisu;

väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;

esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;

väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;

leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;

kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;

esitab peast luuletuse või rolliteksti.

Teksti vastuvõtt

Loeb eakohast teksti ladiusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;

otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;

leiab teksti peamõtte;

kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;

leiab tekstist vajalikku infot;

tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;

on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);

tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.

Tekstiloome

Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;

jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;

kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;

kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;

kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;

teeb oma tekstiga tööd.

Õigekeelsus ja keelehoole

Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;

märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;

kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;

pöörab tegusõnu olevikus;

moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;

poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);

kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;

kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;

tunneb ära liitsõna;

leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga.

kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

5. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamussavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

Teksti vastuvõtt

Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekterimine.

Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloome

Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.

Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine.

Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus

Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.

Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

5. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Valib juhendamise toel suhtluskanali;

leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;

Teksti vastuvõtt

loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;

rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;

valib juhendamise toel oma lugemisvara;

Tekstiloom

jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;

esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);

Õigekeelsus ja keelehoole

tunneb eesti keele häälikusüsteemi,

järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;

moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;

rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Praktilised tööd ja digipädevus

1) Tarbe- ja ajakirjandustekstid.

2) Infootsing.

3) E-kirja koostamine

4) Referaadi koostamine.

5) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

6. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.

Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlmine virtuaalkeskonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.

Teksti vastuvõtt

Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjanek ja seoste väljatoomine.

Tekstiloome

Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.

Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.

Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad

Kirjakeel, argikeel ja murdekeel

Häälikuõpetus ja õigekiri

g, b, d s-i kõrval. h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi- ja ki-liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. f-i ja š õigekiri.

Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).

Sõnavaraõpetus

Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.

Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.

Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.

Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid.

Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: ajalooühtlused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teostepealkirjad.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.

6. klassi lõpetaja õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust;

võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.

Teksti vastuvõtt

Tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi;

võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;

kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.

Tekstiloom

Leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;

tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;

tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe;

kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;

avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;

kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

Tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;

moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;

leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja.

Praktilised tööd ja digipädevus

1) Tarbe- ja ajakirjandustekstid.

2) Infootsing.

3) E-kirja koostamine.

- 4) Referaadi koostamine
- 5) Suuline ettekanne.
- 6) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest.

EESTI KEEL

III kooliaste

9. klassi lõpetaja õpitulemused

- oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse;
- esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;
- oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;
- oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;
- kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;

suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid, veebis kommenteerimine. Keeleviisakuse ja -väärakuse mõiste tundmine. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga.

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine.

Teksti vastuvõtt

Loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;

Loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;

Valib teadlikult oma lugemisvara;

suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;

Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.

Tekstiloomed

Oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit, asjalikke kommentaare ja arvamusalvusi.

Oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;

Seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimuva eesmärgiga ja teiste tekstidega;

Vahendab kuuldu ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega;

Oskab koostada ja vormistada eakohaseid tarbetekste: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Teab ja oskab kasutada funktsionaalstiile: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelt.

Oskab kirjutada arutlust: isikliku kogemuse või alustekstide põhjal leida arutlusteema ja see sõnastada. Tunneb ja oskab kasutada arutluse põhiskeemi: väide, põhjendus, järeldus.

Oskab teksti pealkirjastada. Teab, mis on tekstilõik, kuidas tekstilõik on üles ehitatud. Oskab

ära tunda lõikude järjestamise põhimõtted ja kasutada võimalusi. Oskab luua sidusat teksti, siduda jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks. On võimeline valida kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele sobivad keelendid.

Tunneb kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Oskab lihtsamat teksti keeleliselt toimetada, parandada sõnastus- ja lausestusvead.

Teab, kuidas tekstiloomel keelekujundeid kasutada, tunneb ära konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.

Õigekeelsus ja keelehoole

Väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi.

Edastab võõrkeeles kuuldud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid.

Leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-tähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid.

Tunneb keelendite stiiliväärtust, oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada.

Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

Teab, mis on keeleuuendus, kuidas kirjakeel tänapäeval areneb, teab selle peamisi võimalusi ja oskab tunda ära peamised ohud.

Orienteerub mõistetes: keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled.

Oskab tuua välja eesti keele eripära võrdluses teiste keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Õigekirja tervikreeglistik vastavalt põhikooli lõpetaja õpitulemuste loetelule. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Sõnavaraõpetus.

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.

Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja tulemus

7. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.

Suuline ja kirjalik suhtlus, tekstiloome

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.

Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.

Suhtlemine ajakirjanikuga.

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.

Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

Teksti vastuvõtt

Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediateksti tunnused. Põhilised meediakanalid.

Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia.

Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus.

Uudislugu. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri.

Arvamislugu. Arvamislöö ülesehitus ja pealkiri.

Fakti ja arvamuse eristamine.

Tekstiloome

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.

Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine.

Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Arvamislöö suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Lühiettekande koostamine ja esitamine.

Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad.

Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Kehakeel.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.

Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.

Silbitamine, pikk ja lühike silp. Rõhk ja välde. Välte ja häälikuõigekirja seosed. Õigehäädus.

Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.

ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehääduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veahtlikud paronüümid.

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.

Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veahtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veahtlikud käandsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Omadussõna võrdlusastmed: veahtlikud sõnad.

Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.

Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.

Meediaõpetus

Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid.

Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine.

Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.

Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine.

Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Tele- ja raadiosaated.

7. klassi lõpetaja õpitulemused

7. klassi õpitulemused eesti keeles:

Oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse.

Esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid.

Oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta.

Oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada.

Oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides.

Kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust.

Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid.

Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli.

Reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega.

Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.

Õigekeelsus ja keelehoole

Eristab kirjakeelt argikeelest.

Teab eesti keele murdeid.

Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.

Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.

Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme.

Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.

Kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1) Meilivahetus.

2) Veebisuhtlus (meili- ja suhtluskeskkonnad, keelevahendid internetis)

3) Meediatekstide analüüs.

4) Teksti arvutitöötlus.

5) Infootsing.

6) Sõnaraamat.

7) Internetipõhine keeleabi.

8) Keeleõppekeskkonnad.

9) Osavõtt erinevatest loominguulistest konkurssidest.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,

2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,

3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

8. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid.

Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine.

Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.

Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.

Suhtlemisel partneri arvestamine. Kompromissi leidmine, kaaslase öeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine.

Meediaeetika kesksed põhimõtted.

Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

Peamised tekstiliigid (asjaajamis-, meedia-, teabe-, reklaami- ja aimežanrid), nende eesmärgid.

Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Konspekteerimine.

Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.

Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine.

Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus.

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendam

Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel.

Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia.

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus.

Tekstiloomed

Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine.

Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.

Kõne näitlikustamine.

Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine.

Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.

Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad.

Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.

Keeleuendus.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Algustäheõigekiri. Nimi, nimetus ja pealkiri.

Sõnavaraõpetus

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnatuletus ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.

Lauseõpetus

Lause. Lause suhtluseesmärgid.

Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus, täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Ühendavad ja vastandavad sidesõnad, lihtlause õigekiri.

Rindlause. Osalause rindlauseks ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgid ja õigekiri.

Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause.

Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega.

Liht- ja liitlause sõnajärg.

Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

8. klassi lõpetaja õpitulemused

- 1) oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse;
- 2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- 3) oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;
- 4) oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;
- 5) oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;
- 6) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine.

Peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi.

Käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet;

Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.

Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine.

Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine.

Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.

Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

Orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi; teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üks-teisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist; teab peamisi mõjutusvahendeid;

Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.

Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst,

reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstiloomed

Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele, oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet).

Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine.

Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine.

Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.

Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

Teab eesti keele lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust, oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada.

Teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni.

Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.

Oskab leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebiallikatest õigekirjajuhiseid.

Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;

Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.

Kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Lause suhtluseesmärgid.

Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Praktilised tööd ja digipädevus

- 1) Teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine).
- 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine.
- 3) Infootsing.
- 4) Sõnaraamatud.
- 5) Internetipõhine keeleabi.
- 6) Veebisuhtlus.
- 7) Keeleõppekeskkonnad.
- 8) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest.

EESTI KEEL

Aine õppesisu ja -tegevus

9. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Sõnavabaduse põhimõtte ja selle piirangud.

Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.

Teksti vastuvõtt

Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine ja süstematiseerimine.

Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus.

Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, aime- ja meediatekstide keelekasutus.

Tekstiloom

Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus.

Teksti pealkirjastamine.

Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus.

Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus.

Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.

Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.

Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega.

Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad.

Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.

Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keel ja teised keeled, eesti keele eripära.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tsitaatsõnade ja võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Võõrsõnade kohanemine eesti keeles.

Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Sõnavaraõpetus

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.

Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja ja tähenduse kontrollimiseks.

9. klassi lõpetaja õpitulemused

- 1) oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse;
- 2) esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- 3) oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;
- 4) oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;

- 5) oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;
- 6) kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;

suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga.

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine.

Teksti vastuvõtt

Loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist. Rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi.

Loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste.

Valib teadlikult oma lugemisvara.

Suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust.

Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.

Tekstiloome

Oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjutandit; asjalikke kommentaare ja arvamused;

oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;

seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega;

vahendab kuuldu ja loetu tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega;

Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.

Arutluse kirjutamine

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus.

Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.

Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.

Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.

Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.

Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.

Õigekeelsus ja keelehoole

Väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest.

Suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi.

Edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid.

Leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-tähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid.

Tunneb keelendite stiiliväärtust, oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada.

Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

Keeleuudendus.	Kirjakeele	areng	tänapäeval:	võimalused	ja	ohud.
Keelesugulus,	soomeugri		ja	indoeuroopa		keeled.
Eesti	keele	eripära,	võrdlus	teiste		keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Õigekirja tervikreeglistik vastavalt põhikooli lõpetaja õpitulemuste loetelule. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Poolitamine,	sh	võõrsõnade	ja	nimede	poolitamine.
Arvuti		keelekorrektori			kasutamine.

Sõnavaraõpetus.

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.

Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.

Praktilised tööd ja digipädevus

1) Tarbeteksti koostamine ja vormistamine (tekstitöötlus arvutil, ametikirjade koostamine, blogimine, jututoad).

2) Esitluse koostamine ja ettekandmine.

3) Kõne.

4) Diskussioon, väitlus.

5) Infootsing.

6) Sõnaraamatud.

7) Internetipõhine keeleabi.

8) Veebisuhtlus.

9) Keeleõppekeskkonnad.

10) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest.

11) Emakeelepäeva ettevalmistamine

KIRJANDUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, mis peamiselt ilukirjandusele tuginedes arendab õpilase lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalseid loomevõimeid; kujundab väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu õpilase esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid, rikastab tundemaailma, aitab leida oma identiteeti ning luua ainuomast maailmapilti. Põhikooli kirjandusõpetus keskendub eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad vältimatute osistena kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning omalooming õpilase loodud eriliigiliste tekstide tähenduses. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilase enda seletust eeldatakse vaid nende väheste mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on seega kahandatud võimaliku miinimumini, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust. Kirjanduse ainesisus peetakse oluliseks pakkuda õpilastele mitmekülgse tekstivaliku kaudu erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi ning tagada seega igakülgne lugejaoskuste areng. Seepärast haaratakse lugemisvarasse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast ning pööratakse tähelepanu folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Arvestatakse ka eesti ja väliskirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone. Terviklikult käsitletavate teoste valikus on rohkesti klassikat, nn tüvitekste, mille hulgast saab kirjandusõppe eesmärgi silmas pidades teha meelepärast valiku. Ainesisus esitatud terviklikult käsitletavate teoste loend ei ole kummagi kooliastme puhul suletud ega ammendav, igal õpikuautoril ja kirjandusõpetajal on vabadus valida nimetatute asemele või neile lisaks teisi teemakohaseid tekste ja teoseid, sh uudiskirjanduse hulga. Rõhutades ainekava avatust kirjanduse valikule, on kultuuri järjepidevuse huvides siiski vaja tunda tüvitekste. Tervikkäsitluseks mõeldud teoste hulgast valib õpetaja igas klassis käsitlemiseks vähemalt neli. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära. Põhikooli kirjandusõpetuses on põhirõhk ilukirjanduse lugemisel ja tõlgendamisel, kuid funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tuleb kirjandustundides tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuurilooliste tekstidega tutvudes avatakse isiksust kujundavaid seiku

ning osutatakse loomingu juurde jõudmise erinevatele teedele, aidatakse mõista teose kirjandus- ja ajaloolist tagapõhja, väärtustades eesti kultuuri jaoks olulist. Eesmärk ei ole käsitleda kirjanike elu ja tegevust kõigekülgselt, vaid luua alus kirjandusprotsessi mõistmiseks ning tekitada huvi kultuurilooliste tekstide lugemise vastu. Nende toel õpitakse teksti adekvaatselt mõistma, olulist leidma, teavet struktureerima ja võrdlema, eri liiki tekste looma jms. Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sh kirjandusteoste, teistele tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning tekstiloomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoones eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloori, teatri, filmi, kujutava kunstiga) ning toetab õppe sisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepädevust saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotlus on, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaks õpilane ennast käsitletavate teemadega.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ning koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida;
- kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid
- õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistö koostamine;
- rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (sh
- raamatukogutunnid, ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja
- kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanikega, loomekonkursid,
- kirjandusolümpiaadid, projektõpe), pidades oluliseks koosõppimise kaudu sotsiaalse
- kompetentsuse saavutamist ning infoühiskonna võimaluste paljust.

Läbivad teemad realiseeritakse õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu. Läbivad teemad on: „Elukestev õpe ja kutsumus“, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Kultuuriline identiteet“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Teabekeskond“, „Tervis ja ohutus“, „Väärtused ja kõlblus“ ja „Keskaegne Tallinn“.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja kutsumus“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid. 8. klassis toimub projekt „Suurmeeste elulood“, kus elulooraamatute kaudu tutvutakse kuulsate inimeste elulugudega, õpitakse tundma erinevate elukutsete esindajaid. Rollimängus esinetakse „pressikonverentsil“, tehakse tutvust ajakirjaniku, toimetaja, korrektori, reporteri tööga.

Läbiva teemaga „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnasõbralikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele.

Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana, kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ning kes väärtustab oma kultuuri ja kultuurilist mitmekesisust.

Läbiva teema „Teabekeskkond“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida.

Läbiva teemaga „Tehnoloogia ja innovatsioon“ toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Läbiva teemaga „Väärtused ja kõlblus“ taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvusvaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid meie koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Läbiva teema „Keskaegne Tallinn“ käsitlemisel viidatakse erinevatele kirjanduslikele tekstidele käsitlemisele läbi ajaloo prisma.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloori, teatri, filmi, kujutava kunstiga) ning toetab õppe sisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepeadevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotlus on, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaks õpilane ennast käsitletavate teemadega.

Hindamine

Õpitulemused on kindlaks määratud kooliastmeti kahel tasemel: üldised õpitulemused ja õppevaldkondade õpitulemused. Õpitulemusi hinnates lähtutakse kooli õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlesest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekava õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane teab, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

Kirjanduse hindamise meetodeid ning võtteid:

- 1) suuline küsitlus, vestlus;
- 2) viktoriin, valikvastustega test või lünktekst;

- 3) lugemiskontroll (nt fakti- ehk mäluksimused teose kohta);
- 4) kontrolltöö (nt autori ja tema loomingu või kirjanduslike mõistete kohta);
- 5) analüüsi- ja tõlgendusülesanded (nõuavad arutlemist, argumenteerimist, võrdlemist);
- 6) kirjanduslik essee;
- 7) raamatuarvustus;
- 8) lugemispäevik;
- 9) omaloominguline töö (nt kirjeldus, jutt, luuletus, dialoog);
- 10) teemamapp, õpimapp (portfoolio).

Sooritusülesanded, mis võimaldavad teada saada, mida õpilased realselt teavad ja oskavad:

- 1) raamatututvustuse esitamine;
 - 2) väitlus kirjandusteose üle;
 - 3) veenmiskõne koostamine ja esitamine;
 - 4) kirjandusliku projekti koostamine;
 - 5) kirjandusliku uurimistöö teostamine;
 - 6) luuletuse, proosateksti või dialoogi esitamine;
- avalik esinemine konkurssidel või mujal.

Kirjandusliku essee hindamiskriteeriumid:

- 1) sisu: teema avatus ja arendus, probleemi ja põhiidee sõnastamine, teose lugejapoolne tõlgendus, seostamine tänapäeva või iseenda eluga;
- 2) arutlemise võtted: analüüsimine, näitlikustamine, võrdlemine, defineerimine, klassifitseerimine;
- 3) kompositsioon: sissejuhatus, teema arendus, lõppsõna; üleminekud, detailid, üksik ja üldine, loomulikkus ja sujuvus;
- 4) stiil: sõnavara, lausestus, mõtetevahelised seosed, kujundlikkus;
- 5) keelekasutus: õigekiri;
- 6) vormistus: käekiri, arvutitruki nõuded, paigutus jms.

Kodulugemine (kohustuslikud tekstid). Tervikteostena käsitlemiseks on valitud teosed, mis toetavad lapse kasvamist heaks ja kultuurseks inimeseks.

KIRJANDUS

II kooliaste

Õpitulemused II kooliastme lõpuks

6. klassi lõpetaja:

on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

Lugemine

6. klassi lõpetaja:

- 1) on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab tekstilähedasel kavapunktide või märksõnade toel;
- 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

6. klassi lõpetaja:

- 1) koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- 2) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- 2) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust.

Esitamine

6. klassi lõpetaja esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

6. klassi lõpetaja kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldava ja jutustava teksti.

Õppesisu

Kirjandustekstide valik

Loetavad ja tundides käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades II kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Teemavaldkonnad on kindlaks määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatusesemärke, kirjanduse kui kunsti liigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalset, väärtus- ja enesemääratluspädevust) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavad ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms. Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Terviklikult käsitletavad teosed

Harri Jõgisalu „Veskiratta Madis” või „Vennikese ja tema sõprade lood”

Andrus Kivirähk „Sirli, Siim ja saladused”

Aino Pervik „Arabella, mereröövli tütar”

Jaan Kross „Mardileib”

Oskar Luts „Kapsapea”

Jaan Rannap „Viimane valgesulg”
Eno Raud „Kalevipoeg” või „Roostevaba mõök”
Erich Kästner „Veel üks Lotte”
James Krüss „Timm Thaler ehk müüdü naer”
Astrid Lindgren „Vennad Lõvisüdamed” või „Röövlitütar Ronja”
Alan Marshall „Ma suudan hüpata üle lompide”
Ferenc Molnar „Pal-tänava poisid”
Christine Nöstlinger „Vahetuslaps”
Joanne Kathleen Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi”
John Ronald Reuel Tolkien „Käabik”
Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused”
vähemalt üks uudisproosa teos omal valikul
üks vabalt valitud luulekogu.
Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt **neli** eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).

Rahvaluuletekstid

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. Kalevala lood. Looma- ja imemuinasjutud. Saksa muinasjutt „Luikede järv”. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Harri Jõgisalu, Andrus Kiviräha, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted

Epiteet, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, vanasõna, võrdlus.

KIRJANDUS

Aine õppesisu ja -tegevus

5. klass

Lugemine

- 1) Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.
- 2) Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.
- 3) Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.
- 4) Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Teosed, mille hulgast teeb õpetaja valiku vastavalt klassi omapärale.

Terviklikult käsitletavat teosed:

1. E. Kästner "Veel üks Lotte"(tüdrukutele)
2. J. Parijõgi "Jutte"
3. S. Rannamaa "Kadri"(tüdrukutele)
4. J. Kross "Mardileib"
5. Pervik "Kallis härra Q"
6. Astrid Lindgren „Vennad Lõvisüdamed“ või „Röövlitütar Ronja“
7. C. Cassidy "Pöörane" või Katrin Reimus „Haldjatants“(tüdrukutele)
8. Oskar Luts, „Kapsapea“
9. Juhani Püttsepp "Toad täis nukkude jutte"
10. Luulekogu
11. Üks muinasjuturaamat

Jutustamine

- 1) Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.
- 2) Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.
- 3) Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- 1) Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.
- 2) Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.
- 3) Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.
- 4) Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.
- 5) Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.
- 6) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- 1) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.
- 2) Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise,

tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.

3) Loomamuinasjutu tüüptegelased.

4) Põhimõisted: detail, konflikt, kõrvaltegelane, peategelane, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, teos.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

1) Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine tekstist.

2) Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.

3) Põhimõisted: algriim, epiteet, koomika, riim, võrdlus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

1) Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused.

2) Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelasvahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm.

3) Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline.

4) Põhimõisted: loomamuinasjutt, luule, rahvalaul, seiklusjutt, tekkemuistend, seletusmuistend, valm.

Esitamine

1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.

2) Põhimõisted: rollitekst.

Omalooming

1) Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.

2) Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

3) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse, etteantud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

4) Põhimõisted: jutustamine, kirjeldamine.

5. klassi lõpetaja õpitulemused

1. Lugemine

5. klassi lõpetaja:

1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti lususalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;

3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, - elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

5. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- 2) jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- 1) koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;
- 2) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- 3) koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;
- 4) leiab lõigu kesksed mõtted;
- 5) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- 6) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 7) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- 8) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- 1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;
- 2) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- 1) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust.

Esitamine

5. klassi lõpetaja:

- 1) esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

- 1) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Praktilised tööd ja digipädevus

- 1) Teksti vormistamine.
- 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine.
- 3) Infootsing.
- 4) Veebisuhtlus.

KIRJANDUS

Aine õppesisu ja -tegevus

6. klass

Lugemine

- Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
- Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike

ülesannete täitmine.

Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale.

1. Vennad Stephanidesed "Iidsete aegade lood" I osa (või mõni muu antiikmütoloogia-alane raamat) või E. Petiška "Vanakreeka muistendid ja pärimused" (6 müüti)
2. Üks kriminaaljutt: Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist"/. Mika Keranen "Peidetud hõbedane aardlaegas" jt
3. J. Krüss "Timm Thaler ehk müüdnud naer"
4. O. Preussler "Krabat"
5. F. Molnar „Pal-tänava poisid“
6. C. Nöstlinger. "Vaetuslaps"
7. G. Durreli loomalugude raamat
8. E. Raud „Kalevipoeg“
9. M. Ulman "Võluõunad"
10. Luulekogu
11. Üks muinasjuturaamat

Jutustamine

- 1) Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.
- 2) Põhimõisted: pilttekst.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- 1) Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena.
- 2) Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.
- 3) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- 1) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

2) Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased.

3) Põhimõisted: detail, idee (peamõte), konflikt, minajutustaja, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tekstilõik, tsitaat, tüüptegelane.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

1) Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.

2) Lihtsamate sümbolite seletamine.

3) Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.

4) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.

5) Riimide leidmine ja loomine.

6) Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine.

7) Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

8) Põhimõisted: epiteet, mõistukõne, riim, rütm, sümbol, võrdlus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

1) Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Tüüptegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

2) Põhimõisted: ajalooline jutustus, animafilm, imemuinasjutt, hiiumuistend, kõnekäänd, päevik, vanasõna, vägilasmuistend.

Esitamine

1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

2) Põhimõisted: luule, proosa.

Omalooming

1) Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

2) Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

3) Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.

4) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsieluvõi fantaasiajutu, hiiu- või vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, etteantud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

5) Põhimõisted: jutustav tekst, kirjeldav tekst.

6. klassi lõpetaja õpitulemused

Lugemine

6. klassi lõpetaja:

- 1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

6. klassi lõpetaja:

- 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

6. klassi lõpetaja:

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- 1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- 2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 3) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- 4) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- 6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- 1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;
- 2) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- 3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- 1) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

Esitamine

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

6. klassi lõpetaja:

kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Praktilised tööd ja digipädevus

- 1) Teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil).
- 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine.
- 3) Infootsing.
- 4) Veebisuhtlus.

Kirjandus

Õpitulemused

III

kooliastme

lõpuks

Põhikooli

lõpetaja:

on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi; väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat; tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat; mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi; väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunut, arutleb teoses kujutatu üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid; kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

Lugemine

Põhikooli

lõpetaja:

1) on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);

2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;

3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Teksti

tõlgendamine,

analüüs

ja

mõistmine

Teose/loo

kui terviku

mõistmist

toetavad

tegevused

Põhikooli

lõpetaja:

1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;

2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;

3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;

4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;

5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine
Põhikooli lõpetaja:

tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust; mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine
Põhikooli lõpetaja:

eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;

seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Esitamine

Põhikooli lõpetaja:

1) esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;

Omalooming

Põhikooli lõpetaja:

1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Õppesisu

Kirjandustekstide

valik

Loetavad ja tundides käsitletavad kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades III kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Teemavaldkonnad on määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatuseesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalne, väärtus- ja enesemääratluspädevus) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavad ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad. Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, eneseväärikus, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ja teiste vajadused ning huvid, kirjutatud ja kirjutamata seadused, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, eesmärgid, eneseotsingud, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, õnnelik olemine, minu tugevad ja nõrgad küljed, rikkuse ja vaesuse probleemid jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, kodu toetav jõud, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate ja kasuvanematega, eri põlvkondade ühised ja erinevad tõekspidamised, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, suhted eakaaslastega, suhted õpetajatega, poiste ja tüdrukute suhted, esimene armastus, ühised väärtused, kohustused ja

vastutus, koostegutsemine ja üksiolek, üksiolek ja hirmud, erinevad kooliprobleemid, vägivald koolis, abivajaja ning aitaja, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, mina grupi liikmena, liidriks olek, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel ning lubatu ja lubamatu vahel jms. Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kultuuride mitmekesisus, elu erinevates kultuurides, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur, sallivus erinevate kultuurinähtuste suhtes, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, rahvuskultuuri säilitajad ja arendajad, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, mängulisus elus ja loomingus, leidlik probleemide lahendamine, loova mõtteviisi rakendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängu ja elu piirid, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid, riskeerimisjulgus, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jms.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: roheline mõtteviis, minu osa looduse hoidmisel, üleilmsed loodushoiuprobleemid, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, tasakaal looduses, aastaegade omanäolisus, loodus kui ilu allikas, linna- ja maakeskkonna erinevus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: mina Eesti ühiskonna liikmena, minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, murdekeele omapära, kodupaiga väärtustamine, kangelaslikkus, rahvusidentiteet, suhted teiste rahvaste esindajatega, eestlaste ja venelaste suhted, rassismiprobleemid, teistsuguste kultuuride austamine jms.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabeedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ja infoallikas, internet kui ohuallikas, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides, infoteadlik inimene, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Terviklikult	käsitletavad	teosed	
Eduard Bornhöhe	„Tasuja” või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad“		
Oskar	Luts	„Kevade“	
Sass	Henno	„Mina olin siin”	
August	Kitzberg	„Libahunt”	
Albert	Kivikas	„Nimed marmortahvil”	
Andrus	Kivirähk	„Rehepapp”	
Lydia	Koidula	„Säärane mulk”	
Jaan	Kross	„Väike Vipper”	
Diana	Leesalu	„Mängult on päriselt”	
Helga	Nõu	„Kuues sõrm” vm noorsooromaan	
Jüri	Parijõgi	„Teraspoiss”	
Katrin	Reimus	„Haldjatants”	
Anton	Hansen	Tammsaare	„Kõrboja peremees”
Valev		Uibopuu	„Janu”
Aidi Vallik	„Kuidas elad, Ann?” või „Mis teha, Ann?” või „Mis sinuga juhtus, Ann?”		
Eduard	Vilde	„Pisuhänd”	
Paulo	Coelho	„Alkeemik”	
Daniel	Defoe	„Robinson Crusoe”	

William		Golding		„Kärbeste		jumal”
George		Orwell		„Loomade		farm”
Erich	Maria	Remarque		„Läänerindel		muutuseta”
Antoine	de	Saint-Exupéry		„Väike		prints”
Jerome	David	Salinger		„Kuristik		rukkis”
üks	Terry	Pratchetti	romaan	omal		valikul
üks	Agatha Christie	või Arthur Conan Doyle'i	romaan	omal		valikul
üks		reisikiri	omal			valikul
vähemalt	üks	uudisproosateos	omal			valikul
üks	vabalt	valitud	luulekogu	igal		aastal.

Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).

Rahvaluule

tekstivalik

Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud).

Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi.

Põhjalikumalt

käsitletavad

autorid

Sissevaateid Fred Jüssi, Lydia Koidula, Juhan Liivi, Viivi Luige, Oskar Lutsu, Lennart Meri, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli, Anton Hansen Tammsaare ja Marie Underi ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted

Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika, lüürika, draamatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärs; tragöödia, komöödia.

Kirjandus

VII klass

Õpitulemused kirjanduses

- on läbi lugenud vähemalt 12 eakohast eri žanris väärtkirjandusteost;
- loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestades ning väärtustab lugemist;
- oskab tutvustada loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning
- võrrelda teost mõne teise teosega;
- suudab jutustada loetud teosest kokkuvõtvalt, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

Lugemine

1) Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

- 1) Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
- 2) Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.
- 3) Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.
- 4) Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
- 5) Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Terviklikult	käsitletavat	teosed
Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale.		
1. O. Wilde	“Õnnelik prints”	
2. Ch. Bronte	“Jane Eyre”(tüdrukutele)	
3. E. Ibbotson	“Kaasani täht”	
4. L. Tungal	“Varesele valu	
5. E. Bornhöhe	“Tasuja”	
6. Lydia Koidula	„Säärane mulk”	
7. O. Luts	“Kevade”	
8. J. Caarder	“Apelsinitüdruk”	
9.	Luulekogu	

Jutustamine

- 1) Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.
- 2) Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamise, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.
- 3) Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- 1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.
- 2) Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetega ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.
- 3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

- 4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
- 5) Mõisted: idee (peamõte), konflikt, miljö, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane.

- Teose/loo kui terviku mõistmine
- 1) Tegelasel analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelasel suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasel vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasel tegevusmotiivide selgitamine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Tegelasel rühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.
- 2) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.
- 3) Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasel.
- 4) Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasel.
- 5) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.
- 6) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

- Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine
- 1) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.
- 2) Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.
- 3) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.
- 4) Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
- 5) Mõisted: allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus.

- Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine
- 1) Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvaluule. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.
- 2) Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.
- 3) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utopia tunnused.
- 4) Luule vorm: värss, stroof. Piltluule.
- 5) Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus.
- 6) Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.
- 7) Mõisted: anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvaluule, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utopia, valm, vanasõna, värss.

Esitamine

- 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.
- 2) Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.
- 3) Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Omalooming

- 1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusel või muud sellist.
- 2) Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Õpitulemused

Lugemine

on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erizhanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

loeb eakohast erizhanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit

Jutustamine

jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid; seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;

Esitamine

esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

Omalooming

kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust,

korrektset vormistust ja õigekirja.

Praktilised tööd ja IKT

1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiuurimus.
2) teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, veebisuhtlus, kirjandusõppekeskkonnad, audiovisuaalsete vahendite kasutamine (teksti lindistamine, videotreening).

Kirjandus

VIII klass

Aine õppesisu ja -tegevus

8. klass

Lugemine

Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.

Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Terviklikult käsitletavat teosed

Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale.

1. Dumas` "Kolm musketäri"
2. J. Austen "Uhkus ja elarvamus" (tüdrukutele)
3. W. Golding "Kärbeste Jumal" (poistele)
4. J. Kross "Väike Vipper"
5. Üks reisikiri (omal valikul)
6. A. Kitzberg "Libahunt"
7. Valev Uibopuu „Janu“(tüdrukutele)
8. Fiona Bollag „Tüdruk, kes väljus vaikusest“
9. Üks elulooraamat
9. Luulekogu

Jutustamine

1) Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine.

2) Eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

3) Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.

2) Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.

3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- 1) Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.
- 2) Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
- 3) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.
- 4) Kirjanduse tüüptegelasi.
- 5) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.
- 6) Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
- 7) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
- 8) Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- 1) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalauluelementide leidmine autoriluulest.
- 2) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
- 3) Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
- 4) Mõisted: epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- 1) Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
- 2) Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus.
- 3) Muutuv ja muutumatu tegelane.
- 4) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused.
- 5) Ulme- ja detektiivromaanide tunnused.
- 6) Reisikirja olemus.
- 7) Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus.
- 8) Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus.
- 9) Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.
- 10) Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.
- 11) Mõisted: detektiivromaan, dialoog, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, ekraniseering, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell, poploor, puánt, reisikiri, remark, repliik, romaan, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärss.

Esitamine

- 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida).
- 2) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.

- 3) Luuleteksti esitamine peast.
- 4) Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.
- 5) Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi või muud sellist.

2) Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Õpitulemused

Lugemine

On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;

Jutustamine

jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;

kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;

kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;

kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;

arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;

selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;

mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;

Esitamine

esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;

Omalooming

kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Praktilised tööd ja digipädevus

- 1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiuurimus.
- 2) Digipädevus: teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, veebisuhtlus, kirjandusõppekeskkonnad.

Kirjandus

IX klass

Aine õppesisu ja -tegevus

Lugemine

Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.

Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Terviklikult käsitletavat teosed

Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale.

1. J. D. Salinger "Kuristik rukkis"
2. Tammsaare „Kõrboja peremees“
3. Eduard Vilde „Pisuhänd“
4. Paulo Coelho „Alkeemik“
5. A. de Saint-Exupéry „Väike prints“
6. Erich Maria Remarque - vabalt valitud teos
7. Üks tänapäeva eesti autori teos (M. Heinsaar, U. Vadi, Wimberg, A. Kivirähk)
8. Luulekogu

Jutustamine

1) Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine.

2) Uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine.

3) Eri vaatepunktist jutustamine.

4) Jutustades tsitaatide kasutamine.

5) Kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

6) Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.

2) Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.

3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

1) Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane.

Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.

2) Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelasetegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.

3) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

4) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.

5) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

6) Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.

7) Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

8) Põhimõisted: idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljöö, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

1) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine.

2) Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine.

3) Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

4) Luuleteksti tõlgendamine.

5) Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine.

6) Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

7) Põhimõisted: allegooria, alltekst, ellips, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

1) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused.

2) Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.

3) Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

4) Arvustuse olemus.

5) Põhimõisted: arvustus, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss.

Esitamine

1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida).

2) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.

3) Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms.

2) Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

3) Põhimõisted: arutlev tekst.

Õpitulemused

Lugemine

On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erizanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

loeb eakohast erizanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;

Jutustamine

jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;

kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;

kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;

kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte;

otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;

mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust;

Esitamine

koostab ja esitab teost tutvustava ettekande;

Omalooming

kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;

kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Praktilised tööd ja digipädevus

1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiuurimus.

2) Digipädevus: teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, veebisuhtlus, kirjandusõppe keskkonnad, audiovisuaalsete vahendite kasutamine (teksti lindistamine, videotreening).